

СУБ'ЄКТИ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

Колосовський Євген Юрійович

*адвокат, кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри фінансових розслідувань та економічної безпеки
Державного податкового університету
м. Ірпінь, Київська область, Україна*

Манченко Олег Вікторович

*здобувач вищої освіти
Державного податкового університету
м. Ірпінь, Київська область, Україна*

Барташук Максим Олександрович

*здобувач вищої освіти
Державного податкового університету
м. Ірпінь, Київська область, Україна*

Фінансові розслідування є невід'ємною складовою сучасної системи протидії економічним злочинам. В умовах глобалізації та стрімкого розвитку фінансових технологій, зростає ризик легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, та фінансування тероризму. Для ефективного протидії цим явищам держави створюють спеціальні механізми контролю за фінансовими операціями, серед яких важливу роль відіграють суб'єкти фінансових розслідувань. Ці суб'єкти виконують ключову функцію у виявленні, аналізі та попередженні підозрілих фінансових операцій, що дозволяє забезпечити стабільність фінансової системи та безпеку економіки країни.

Суб'єкти фінансових розслідувань це органи та установи, які уповноважені здійснювати контроль над фінансовими операціями, виявляти підозрілі та потенційно незаконні транзакції, а також повідомляти про них компетентні органи. Вони є важливою складовою системи протидії економічним злочинам, таким як відмивання доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансування тероризму, ухилення від сплати податків та інші правопорушення у сфері фінансів. До суб'єктів фінансових розслідувань відносяться як державні органи, так і приватні установи, які беруть участь у фінансовому моніторингу та забезпечують прозорість економічних процесів [3, с. 399–400].

Одним із ключових суб'єктів фінансових розслідувань є банки та небанківські фінансові установи. До них належать комерційні банки, страхові компанії, кредитні спілки, ломбарди, обмінні пункти, інвестиційні фонди та інші фінансові посередники. Вони виконують функції першої лінії контролю за фінансовими потоками, адже саме через такі установи проходять значні обсяги грошових ресурсів громадян та юридичних осіб. Банки зобов'язані здійснювати внутрішній контроль за операціями клієнтів, аналізувати їх на предмет підозрілості та своєчасно подавати повідомлення до органів фінансового моніторингу. Це стосується, зокрема, транзакцій з великими сумами грошей, частих переказів між різними рахунками або операцій, що не відповідають звичній діяльності клієнта. Наприклад, якщо приватна особа, яка зазвичай здійснює невеликі перекази, раптом починає отримувати великі грошові надходження з-за кордону або переводить кошти через кілька банків без очевидного економічного сенсу, така операція автоматично привертає увагу фінансового аналітика. Банки та інші фінансові установи також аналізують ризики, пов'язані з клієнтами та контрагентами, що допомагає попереджати потенційні незаконні операції [2, с. 576–578].

Не менш важливу роль у системі фінансового контролю відіграють державні органи, серед яких основним є Державна служба фінансового моніторингу України (ДСФМ). Цей орган здійснює централізований збір, обробку та аналіз інформації про фінансові операції, які можуть мати ознаки легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, або фінансування тероризму. ДСФМ отримує дані від банків, страхових компаній, нотаріусів та інших професійних посередників, проводить їх аналітичну оцінку, визначає рівень ризику та ухвалює рішення щодо подальших дій. Наприклад, у разі виявлення великої суми коштів, переказаної з ризикової юрисдикції, ДСФМ може ініціювати перевірку та співпрацювати з правоохоронними органами для встановлення походження коштів. До державних суб'єктів також належать правоохоронні органи: Національна поліція, Служба безпеки України, Державне бюро розслідувань та прокуратура. Вони проводять слідчі дії у випадках виявлення фінансових злочинів, збирають докази, порушують кримінальні справи та взаємодіють із ДСФМ і іншими суб'єктами для ефективного розслідування [5, с. 57–58].

Окрему категорію складають професійні посередники – нотаріуси, адвокати, аудиторські та бухгалтерські компанії, які, хоча й не є державними органами, мають законодавчо визначені обов'язки повідомляти про підозрілі фінансові операції своїх клієнтів. Наприклад, нотаріус, який здійснює операцію з великим пакетом нерухомості або переказ великої суми грошей, повинен оцінити законність походження коштів і у разі підозри повідомити органи фінансового моніторингу. Аналогічно, бухгалтерські фірми та аудитори, проводячи перевірку

фінансової звітності компаній, можуть виявити нестиковки у фінансових потоках, які вказують на потенційні порушення закону. Професійні посередники виконують важливу функцію додаткового контролю, забезпечуючи прозорість і законність фінансових операцій у бізнес-середовищі [1, с. 863–865].

Функції суб'єктів фінансових розслідувань є комплексними та різноплановими. По-перше, вони здійснюють виявлення підозрілих фінансових операцій, використовуючи сучасні аналітичні системи, бази даних та методики ризик-аналізу. Це можуть бути одноразові великі перекази, серія операцій із кількох рахунків, операції з країнами з високим рівнем ризику або фінансові операції, які не відповідають профілю клієнта. По-друге, вони забезпечують повідомлення компетентних органів, що дозволяє вчасно реагувати на потенційно незаконні дії. По-третє, суб'єкти фінансових розслідувань виконують аналітичну функцію, оцінюючи фінансові потоки, ризики клієнтів та контрагентів, а також співпрацюючи між собою для отримання повної картини фінансових операцій. Аналітична діяльність дозволяє не лише виявляти підозрілі транзакції, а й прогнозувати ризики та розробляти ефективні механізми запобігання злочинам у майбутньому [4, с. 52–55].

Отже, суб'єкти фінансових розслідувань відіграють ключову роль у забезпеченні прозорості та законності фінансових операцій, захисті економічної системи від відмивання незаконних доходів та фінансування тероризму. До них належать державні органи, такі як Державна служба фінансового моніторингу та правоохоронні структури, а також банки, небанківські фінансові установи та професійні посередники, які здійснюють контроль, аналіз і повідомляють про підозрілі операції. Ефективність фінансових розслідувань забезпечується завдяки взаємодії між усіма суб'єктами, що дозволяє своєчасно виявляти ризики, запобігати злочинним діям та підтримувати стабільність економіки країни.

Література:

1. Гулько Л. Г. Організаційно-економічний механізм фінансового моніторингу в суб'єктів первинного фінансового моніторингу. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 5. С. 863–866. URL: <http://global-national.in.ua/archive/5-2015/175.pdf>
2. Дрозд О. Ю. Деякі аспекти діяльності національного банку України в системі суб'єктів державного фінансового моніторингу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 3. С. 577–580. URL: http://www.lsej.org.ua/3_2023/130.pdf
3. Комарницька І. І. Суб'єкти профілактики правопорушень у фінансовій сфері засобами адміністративного права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 4. С. 399–401. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2021/101.pdf

4. Марушко Н. С. Курс лекцій навчальної дисципліни «Контроль фінансових потоків» для підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» Інституту управління, психології та безпеки та Центру післядипломної освіти, дистанційного та заочного навчання. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. 146 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/6364>

5. Мельник С. І., Вінічук М. В., Горбан І. М. Фінансовий моніторинг : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 212 с. С. 57–58 URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/7955>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-582-5-42>

СУБПІДРЯДНИКИ ЯК СУБ'ЄКТИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У БУДІВЕЛЬНІЙ ГАЛУЗІ

Крамаренко Ігор Валерійович

*аспірант кафедри галузевого права та загально правових дисциплін
Інституту права та суспільних відносин
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»
м. Київ, Україна*

У сфері сучасного розвитку будівельна галузь є однією з ключових. Однак зростаюче занепокоєння щодо злочинної діяльності в цій галузі кидає тінь сумнівів на її цілісність. Ключовим висновком нещодавніх досліджень є те, що складна природа галузі робить її особливо вразливою до злочинної поведінки. Складність, властива будівельній галузі, та залежність від широкого субпідряду створюють сприятливе середовище для злочинної діяльності. Часто зловмисники вважають, що унікальні структури галузі роблять її привабливим майданчиком, для різних форм злочинності на всіх етапах: від земельних питань, тендерної документації, вибору підрядників до прийняття робіт і оплати. Серед ключових факторів – конфлікт інтересів та надмірна концентрації повноважень у центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин; непрозоре планування процесів будівництва, ремонту; фіктивні субпідряди, завищені кошториси та ігнорування норм якості [4, с. 3].